

relse og Folkemængde, vil blive meget ubetydeligt, næsten for Intet at regne. Hvorvidt der kan opstaae nogen Krig, i hvilken Bornholm ikke gjør Brug af sit Forsvarsvæsen, som stedligt Værn, skal jeg ikke indlade mig paa at bedømme; men det forekommer mig dog at være meget usandsynligt, at det kan skee. Men naar nu Militsten, ved Siden af at være et Værn for Den, i paakommende Tilfælde tillige skulde yde endeel Forsvarskraft til Landets almindelige Forsvar, saa troer jeg, at det vilde være umuligt at faae det Hele indrettet saaledes, at Bornholm ikke blev mere bebyrdet end det øvrige Land. Man vil sige, at disse to Slags Anvendelser af Forsvarskraft ikke kunne blive samtidige, og altsaa ikke derved frembyde nogen fordoblet Øvelse; det er ganske vist Tilfældet, at dette ikke kan skee, forsaavidt en Troppeafdeling eller en Mand ikke kan være mere end eet Sted ad Gangen; men i en enkelt Landsdeel, hvor i Reglen enhver Mand ikke alene er værnepligtig, men i hele sin vaabendygtige Levetid endogsaa er Solbat, der har man allerede opbudt større Kraftanvendelse af Landet, end af det øvrige Land, hvor Sligt ikke finder Sted. Den Udjævning og Lighed, som man saaledes skulde søge efter, for at Forholdet kunde blive retfærdigt, maa altsaa findes deri, at Militsten ikke behøver saa lang Tid til Øvelse og Uddannelse, idet nemlig de to Factorer, det stedlige Kjendskab og, om jeg saa maa sige, den stedlige Følelsesfærdighed, i Forbindelse med Krigsførelsens reent defensiva Natur, ikke gjøre Fordring paa den Vaabendygtighed, som stilles til andre Soldater, der commanderes udenfor deres Hjemsted. Dette vil jo navnlig her gjælde for Bornholm i Særbeleshed, men naar man skal uddannere bornholmske Troppeafdelinger, saa vilde det vistnok være usforsvarligt, dersom de ikke nogenlunde vare i Besiddelse af den samme Vaabensfærdighed og Krigsdygtighed som de, med hvem de blive stillede Side om Side; jeg troer, at det i høi Grad vilde være til Skade baade for deres Virksomhed, deres Udelæggelsesdygtighed og for deres Renommée. Der vilde altsaa udfordres en større Vaabensfærdighed, en større Anvendelse af Tid og Kraft, end i det Tilfælde, hvor Militsten kun skal sørge for den Uddannelse, den bør have med Hensyn til

dens eget Behov, og som det stedlige Forsvar udkræver. Det er disse Betragtninger, der have ledet mig til at finde Betænkkeligheder ved det antydede Lovværk.

Hvad angaaer de enkelte Punkter, som den ærede Taler, der gik ind paa denne Sag, har bragt frem, skal jeg for Diebliffet ikke gjøre lang Brug af det ærede Things Taalmodighed; men det maa maaskee være mig tilladt at fremsætte min Betragtningmaade lige over for et Par af disse Punkter. Naar det er blevet sagt, at Bornholmerne ikke ere værnepligtige, at Bornholm danner en ny Stat, og at Bornholmerne staae Decennier tilbage i Cultur, at Ugerdyrkningen staaer meget tilbage, at der kan ikke avles noget Korn, som kan svare Vægt, saa skal jeg ikke videre gaae ind paa disse Spørgsmaal; jeg maa kun ialmindelighed tildele mig at udtale, at jeg ikke saaledes i Tæt og Alt kan slutte mig til den ærede Talers (Fallefen) Fremstilling af Forholdene. At det berøer paa et Privilegium, eller at det i og for sig, rettere talt, er et Privilegium, at Bornholm har sin Militst, det troer jeg ikke, man behøver at lægge synderlig Vægt paa; og det gjør man vistnok heller ikke derovre; man seer mere hen til den Trang, som man føler overhovedet til at have sit Forsvarsværn indrettet paa denne Maade, og i saa Henseende troer jeg rigtignok, at Bornholmerne gennem Træditionerne hænge meget stærkt derved, idetmindste forsaavidt jeg har havt Leilighed til at kunne erfare det. Jeg har ligesaa vel som det ærede Medlem ogsaa talt med mange Mænd paa Bornholm, men jeg er ikke kommet til det samme Resultat. Det løb jo naturligvis noget stærkt i mine Øren, da Bornholm, saa at sige, næsten blev fremstillet som et Land, hvor der ikke var nogen Cultur, hvor man stod saa uhyre lang Tid tilbage endogsaa i Moralitet, at det næstendeels var at betragte som en liden Kjøeltringerepublik, men jeg seer mig ikke kaldet til her at fremslaae som Forsvarer i den Retning; der kan vistnok i den Henseende være Meget, som man kunde ønske anderledes og bedre, og i saa Henseende vil jeg ikke paastaae, at der ikke skulde være Noget at vinde ved, at Bornholmerne kunde komme i en bedre Skole;